

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

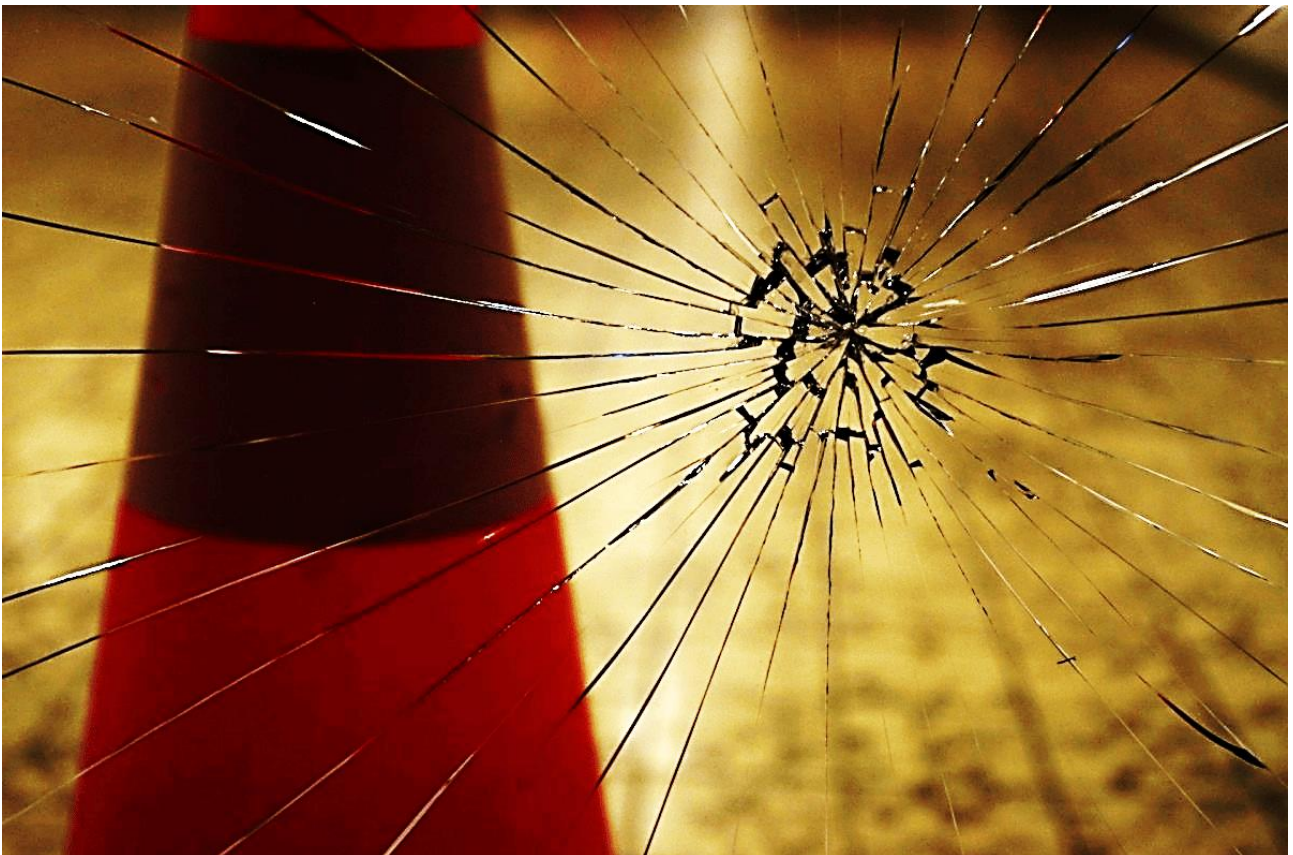
Holappa-Girginkaya, J. & Hoffren, J. (19.5.2020). Avoin keskustelukulttuuri on avain turvalliseen opetustyöhön. *ePooki: asiantuntijablogi*.

<https://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020051938268>

Avoin keskustelukulttuuri on avain turvalliseen opetustyöhön

Holappa-Girginkaya Jaana, Hoffren Jaana
Julkaistu 19.5.2020

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n on nostanut meneillään olevan lukuvuoden teemaksi työhyvinvoinnin. Siihen liittyen läheltä piti -tilanteista ja väkivallan uhkatilanteista keskusteleminen on ajankohtaista. Turvattomuus, epävarmuus ja jatkuva varuillaanolo ovat lisääntymässä opetushenkilöstön keskuudessa lisäten opettajien henkistä kuormittumista entisestään, mikä puolestaan heikentää koettua työhyvinvointia. Kollegan kanssa käyty kahvipöytäkeskustelu toimi blogitekstin alkusysäyksenä, koska kirjoittajat ovat itse kohdanneet läheltä piti -tilanteita ja väkivallan uhkatilanteita korkeakouluopetustyössä.

KUVA: CC0 1.0 Universal (CC0 1.0) Public Domain Dedication

Opettaja, ilmoita uhka- ja vaaratilanteista rohkeasti

Haastavat tilanteet ovat osa koulumaailmaa ja oppilaitosten arkipäivää. Opetusalan työolobarometrin [1] mukaan joka kymmenes opettaja ja esimies kohtaa väkivaltaa tai väkivallan uhkaa työssään. Haastavia tilanteita opettajille voivat aiheuttaa oppilaat, opiskelijat, huoltajat ja kollegat. Äärimmilleen vietyinä nämä tilanteet voivat tarkoittaa opettajille maalittamista tai uhkailua. Väkivallan määrä on kasvanut varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Lasten ja oppilaiden aiheuttamina väkivaltaa kokevat eniten erityisopettajat, lastentarhaopettajat ja esiopettajat. Opettajia muistutetaan työtapaturmien ilmoittamisen ohella kaikista henkisen tai fyysisen väkivallan uhka- ja vaaratilanteiden ilmoittamisesta, sillä työnantajalla on vastuu puuttua asioihin ja tehdä tarvittavat toimenpiteet kaikenlaisen kiusaamisen ja häirinnän estämiseksi. [1] Yleisen edun nimessä opettajan ei kannata arastella ilmoittamisesta huomattaessaan tavallisesta poikkeavaa oppilaitoksen yleisessä turvallisuudessa ja ilmapiirissä.

Opetushenkilöstön kokemia väkivaltatilanteita on alettu tilastoida systemaatisemmin vasta viime vuosina. Opetushenkilökunnasta 65 % oli löytänyt ohjeet ja menettelytavat väkivaltatilanteissa toimiseen. Perehdytystä väkivaltatilanteiden hallintaan oli saanut 66 %. Parhaiten väkivaltatilanteiden menettelytavat löydetään käyttöön varhaiskasvatuksen (74 %) ja perusopetuksen (72 %) opetushenkilöstön piirissä [1].

Koulutusta ja tukea uhka- ja vaaratilanteisiin varautumiseen

Kaikkien opetuslalla toimivien tulisi olla tietoisia, miten uhka- ja väkivaltatilanteissa toimitaan ja mitkä tekijät vaikuttavat niiden esiintymiseen. Tämä tietoisuus saavutetaan erityisesti turvallisuuteen keskittyvällä koulutuksella ja yhteistyöllä. Turvallisuuskoulutuksen käyneellä opettajalla ei saisi olla matalaakaan kynnystä ylitettävänä liittyen yleisen turvallisuuden toimintaohjeisiin. Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) on laadittu työsuojeluhallinnon suosituksen [2] pohjalta ohje, kuinka toimitaan uhkatilanteessa. Vaikka väkivaltatilanteisiin työssä on monia erilaisia syitä, työntekijä voi käyttäytymisellään vaikuttaa tilanteiden etenemiseen. Rauhallinen ja toista ihmistä kunnioittava, mutta silti ammatillisen jämäkkä käytös voivat rauhoittaa aggressiivisen ihmisen. Koulutuksen tulee kattaa hyvän asiakaspalvelun periaatteet, turvalliset toimintatavat eri tilanteisiin ja työpaikan turvalaitteet ja niiden käyttö. Väkivaltatilanne on vuorovaikutustilanne, jossa kummankin osapuolen käyttäytyminen vaikuttaa lopputulokseen. [3] Kaikkeen kiusaamiseen ja työn tekemisen häirintään tulee olla nollatoleranssi.

Opettajien kesken käytävät kahdenkeskiset ammatilliset tuutorikeskustelut tukevat välittömästi koettua työhyvinvointia, mikäli ilmapiirissä ilmenee pienintäkään väkivaltaisen käyttäytymisen uhkaa. Pahin skenaario on tilanne, joka eskaloituu aggressiivisen ja väkivaltaisen toiminnan tasolle koulu- ja opetusympäristössä. Toinen kirjoittajista joutui opetustyössään sekavuustilassa olevan aikuisopiskelijan erittäin aggressiivissävytteisen käytöksen kohteeksi tentinvalvontatilanteessa. Toinen kirjoittaja oli kouluympäristössä samaan aikaan, kun siellä tapahtui koulupuukotus keskellä kirkkainta koulupäivää. Huomasimme kollegiaalisen tuutorikeskustelun voimaannuttavan vaikutuksen verratessamme kokemuksiimme läheltä piti- ja väkivaltaisen käyttäytymisen uhkatilanteista korkeakouluopetuksessa. Yksin tätä asiaa ei kannata jäädä miettimään. Opettajan työhyvinvointia tukemisen keinoja esimerkiksi ohjaustilanteissa ovat kollegan pitäminen kuuloetäisyydellä sekä pakoreitin esteettömyyden varmistaminen sijoittamalla itse oven ja ohjattavan väliin. Tämä ei tarkoita, että opettaja pakenisi välittömästi paikalta, vaan poistumista uhkatilanteesta silloin, kun se on tarpeen yleisen edun suojelemiseksi tervettä tilanearviota ja itsesuojeluvaistoa käyttäen.

KUVA: CC0 1.0 Universal (CC0 1.0) Public Domain Dedication

Lopuksi

Väkivalta-aiheeseen pureutuminen ja siitä otteen saaminen on vaikeaa ajoittain hektisessä ja nopeatempoisessa opetustyössä sekä -ympäristössä. Turvallinen ja väkivallaton opetusympäristö on kuitenkin jokaisen opetustyötä tekevän perusehto, joka työnantajan tulee turvata opetushenkilöstölle myös yhteiskunnallisesti epävarmoina aikoina. Turvallisen opetusympäristön kehittäminen voidaan kokea vaikeana asiana, mikäli ei tiedetä millä tasolla siinä ollaan nyt ja mitkä tekijät vaikuttavat turvallisuuden tunteen kasvuun tai laskuun.

Vahva johtajuus ja työyhteisön avoin keskustelukulttuuri ovat keskeisiä elementtejä väkivallattoman opetusympäristön rakentamisessa. Avoimeen keskustelukulttuuriin sisältyy ajatus, että tiimeissä uskalletaan avoimesti ilmaista mielipiteitä ja ajatuksia pelkäämättä, joutumatta huonoon valoon tai että mielipiteet kääntyvät niiden esittäjää vastaan. Koronapandemian tuoman sosiaalisen ja ekonomisen epävarmuuden aikana opetustiimeissä tulisi kehittää keskinäisen kilpailun vähentämistä ja lisätä tiedon jakamista sekä kykyä innovatiivisiin ratkaisuihin.

Holappa-Girginkaya Jaana, lehtori, bioanalytiikka
Oulun ammattikorkeakoulu

Hoffren Jaana, lehtori, bioanalytiikka
Oulun ammattikorkeakoulu

Lähteet

[1] Länsikallio, R., Kinnunen, K. & Ilves, V. 2017. Väkiältä on vakava kuormitustekijä. Teoksessa Opetusalan työolobarometri. OAJ:n julkaisusarja 5:2018, 16–17. Hakupäivä 24.4.2020. https://www.oaj.fi/globalassets/julkaisut/2018/tyoolobarometri_final_0905_sivut.pdf

[2] Työsuojeluhallinto. 2020. Väkivallan uhka. Hakupäivä 14.4.2020. <https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/vakivallan-uhka>

[3] Työturvallisuuskeskus. Väkiältä- ja uhkatilanteet työpaikalla. Hakupäivä 24.4.2020. https://ttk.fi/tyoturvaluus_ja_tyosuojelu/tyoturvaluuden_perusteet/tyoyhteiso/vakivalta_ja_uhkatilanteet

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020051938268>